

Varsány: úton az önfenntartóvá válás felé

Különleges értéke van annak, ha egy „szakmabeli” a település vezetőjeként fordíthatja a közösség-építést a helyi társadalom javára. Kanyó Judit polgármester asszony könyvtárosi pályafutása és turisztikai kitekintése után úgy döntött, hazavárja kis faluja, és élére áll annak. Varsány mára már példaeértékű közössége látóutak célpontja Nógrád megyében, és a település vezetője szívesen osztja meg tapasztalatait, s örömmel mutatja meg a közösség eredményeit az idelátogatóknak.

*Máté Lászlóné Kaszás Mária:
Kérlek, mutasd be pár mondattal a települést!*

Kanyó Judit: A régészeti ásatások szerint településünk területe már az őskor óta lakott. Varsány első, fennmaradt írásos említése

1219-ből való. A középkor során a település több alkalommal került új urasághoz (Szécsényiek, Lossonczyk, Országok). A XVI-XVII. században a Magyar Királyság és a Török Birodalom hadszínterén volt. Lakossága ebben az időszakban több alkalommal is elmenekült, az „új honfoglalásról” 1690-től beszélhetünk. A II. Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc után, a XVIII. század második-harmadik évtizedében nagyszámú németajkú bevándorló érkezett. Az 1848-1849-es forradalom végén Varsányt pestisjárvány sújtotta. A kiegyezést követően a település területe növekedett, gazdasága fejlődésnek indult, többek között az itt megtelepült, a környék más településeihez képest arányaiban nagyobb lélekszámú zsidó családoknak köszönhetően. A 20. század tragédiáit is átélte településünk, ám ezek ellenére megkezdődött hagyományaink feltárása, a közösségi gondolkodás. A XXI. század elején számos gonddal, de töretlenül él Varsány. Településünkön mintegy 1700-an élnek, többségében római katolikus lakosok. Településünk védőszentjének, Szent Mihálynak az ünnepén minden évben találkozzunk azokkal, akik ezer szállal kötődnek hozzánk. Családtagokkal, barátokkal, munkatársakkal, támogatóinkkal. A mindennapokban

azon dolgozunk, hogy egy élhető településünk legyen, hogy jó legyen ide mindenkinek hazajönni. Sokan megéljük a mai rohanó világban, hogy kötelékeinket elszakítva egyre távolabb kerülünk egymástól. Gyökereink, ha nem tépjük ki azokat, meghatározóak életünkben.

M. L.-né K. M.: *Melyek Varsány közösségi életének főbb színterei?*

K. J.: A Községi Háznak 2011-ben alakult ki a mai formája. Községi rendezvények, konferenciák, tanácskozások megrendezésére szolgál, továbbá itt kapott helyet a könyvtár és egy pályázatíró, rendezvényszervező iroda is. A Hagyományörzők Házát a korábbi pártház, illetve iskolai, természet-tudományos-számítástechnikai épületből újjáépítettük meg pályázati úton a helyi önkormányzat és a helyi civil szervezetek közreműködésével. A felújított épület a varsányi hagyományörzők előadásai mellett a helyi népviselet és életmód megőrzésében játszik nagy szerepet, illetve kisebb konferenciáknak, házasságkötéseknek ad otthont. Az épületben elhelyezett fényképek mintegy állandó kiállításként szolgálnak, s bemutatják a település múltját, a hagyományos viseletet és a település lakóit. A rendezvényekre jövők meghatódva böngészik és találgatják, ki kicsoda a régi fotó-

Hagymányörzök Háza

kon. A Falumúzeum, mely a falu hagyományos palóc életét bemutató épület, a település úgynevezett Alvég részében lett kialakítva. Az épület 1895-ben épült, s 1997-ben kapta az önkormányzat ajándékba egy helyi lakostól. Állandó kiállítása helyi, hagyományos használati eszközökből áll, melyek az adományozó hagyatékából és a helyi lakosság felajánlásaiból gyűltek össze. Felújítása több lépcsőben haladt, elsősorban pályázatokból, többek közt megújult a tetőszerkezet és vizesblokk kialakítására is sort került.

M. L.-né K. M.: *A Kézművesporta egy kicsit több, mint közösségi színtér, bár fedett udvari tere a kemencével és lócaival csalogatóan hívogat egy jó beszélgetésre minden betérőt.*

K. J.: A Kézművesportát 2008-ban azzal a céllal vásárolta meg a Nógrád Turizmusáért Egyesület, hogy létrehozzunk egy vendégházat és kialakítsunk műhelyeket a kézműveseink számára. A megvalósult vendégház 2015-ben elnyerte az észak-magyarországi régió „Az év falusi vendégfogadója”-díjat. Maga az épület egy teljesen felújított, modern igényeket kielégítő, palóckontyos parasztház. A vendégház bővítésében működik

jelenleg a Start munkaprogram keretében létrehozott varróműhely és a Portéka névre hallgatató kézműves bolt. Az eredeti célt, a palóc motívumok alkalmazását, a ma is hordható ruhadarabok tervezését folyamatosan végezzük. Ugyanakkor az ajándéktárgyak skálája is egyre bővül, többek közt levendula párnácskák, konyhai kesztyűk és kötények készülnek. A palóc motívumok – színei a piros és a kék – megőrzése, a hímzések újra-

tanítása is folyamatos. A konyhai tűzhelyek fölé kitett falvédők újra divatba hozásáért összegyűjtöttük a faluban még fellelhető mintákat, közel negyvenfélét, és újra hímzik őket a lányok. Az önkormányzat épületeinek belső tereit hangulattal varázsoltuk vele, de már a faluból is volt érdeklődő a falvédők hímzése iránt.

A Kézművesporta a kézművesek alkotóháza is, ahol alkalmi kiállításokon mutatják be nemcsak a varsányi, hanem a Nógrád megyében, vagy a megyehatárokon túl tevékenykedő mesterek remekeiket. Kézműves foglalkozások alkalmával minden érdeklődő kipróbálhatja a hagyományos, népi mesterségeket. Az udvaron található nyitott szín valóban hangulatos szabadtéri programoknak ad helyet, a közepére épített kemencében a házigazda kíséretében lehetőséget biztosítunk kemencés finomságok készítésére.

A porta kertjébe a Cserhát Naturpark segítségével hagyományos, régi gyümölcsfajtákat telepítettünk, mint a körte, meggy, alma, vagy a sajátos ízű rétesalma.

Falumúzeum

A közmunkaprogramokban 2016-ban 130 főt alkalmazunk. Mezőgazdasági, helyi értéktéremtő, közút és belvív programjaink vannak. Minden esetben arra törekszünk, hogy a településünk számára értékes, hosszú távon fenntartható feladatokat valósítsunk meg. Fontos, hogy a mindennapokban a munkavégzés mellett az emberi értékeket, képességeket is figyelembe vegyük.

Önellátó falut szeretnénk, s ennek érdekében például a kertészetünkben zöldségeket, paprikát, paradicsomot termelünk. A településen 10 hektárnyi földön gazdálkodunk jelenleg, és még egyszer ennyin szeretnénk. A zöldségeket mi magunk dolgozzuk fel, és 300 főt étkeztetünk a faluban megtermeltekből a konyhánkon előállított termékekből. Készítünk többek közt befőtteket, lekvárokat, szörpöket, savanyúságot. Mindent szeretnénk feldolgozni, de alapvetően önellátásra törekszünk, nem eladásra. Természetesen, ha fölöslegünk marad, azt itt, a lakosság körében kívánjuk majd értékesíteni. Ezek az

Kézművesporta

élelmiszerek nagyon egészségesek, hiszen nem használunk vegyszereket, hanem gyógynövényeket és növénytársításokat használunk védelmükre.

Van tésztakészítő része is az üzemnek, arra alapozva, hogy amikor nincsen zöldség és gyümölcs, akkor is tudjunk munkát adni az itt élő asszonyoknak, lányoknak, és ennek köszönhetően a konyhát is saját tésztából látjuk el folyamatosan.

M. L.-né K. M.: *A közmunkaprogramok egymásra épülését látjuk a településen: veteményeskert, feldolgozó üzem, konyha.*

K. J.: Fontosnak tartjuk az egészséges élelmiszerek előállítását, mint ahogy régen faluhelyen minden megtermelt egy ház körüli kisgazdaságban. Csak mindezt nagyobb volumenben, hatvan fővel végezzük.

2015 júliusában a Start munka-program keretében, jelentős önkormányzati önerő bevonásával adtuk át a varrodát és a varróműhelyt. A források helyben maradása érdekében, a foglalkoztatás hosszú távú fenntarthatósága okán alakítottuk ki a műhelyeket, annak tudatában, hogy a gépi- és kézi varrásnak élnek a helyi hagyományai Varsányban. Ezen tradíciók mentén egyedi termékek – a népviselet szép darabjai, hímzett falvédők, babák, kötények, párnák, asztalterítők és egyéb kiegészítők – készülnek itt.

A varrodában a járásban dolgozó közfoglalkoztatottakra készítünk munkaruhákat, a munkaruházati termékek skálája folyamatosan bővül. Minőségi anyagok felhasználásával férfi és női pólókat, valamint munkásnadrágokat készítünk több színben és méretben. Önkormányzatokat, cégeket, de egyéni érdeklődőket is kiszolgálunk.

Varroda

Lepényfesztivál

Varsányban, de tágabb kitekin-téssel a járásban is nagyon kevés a munkahely, keveseknek van lehetőség elhelyezkedni. Polgármesterként is fontosnak tartom, hogy a településen maradjanak az emberek, főleg a fiatalok, a fiatal szakemberek, mert ettől lesz életképes és élhető egy falu.

2016-ban Magyarországi Falumegújítási díjat vettünk át a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért.

M. L.-né K. M.: *Milyen közösségi rendezvényeket, ünnepeket emelnél ki Varsány életéből?*

K. J.: A Muzsikáló Templomkerti Koncert keretében a falu temploma minden év júliusában lehetőséget biztosít arra, hogy fiatal zenészek és énekesek komolyzenei műveket mutathassanak be koncert formájában, míg a vendégeink megismerhetik ezeket a műveket és előadóikat.

A Lepényfesztivál mára már hagyománnyá vált gasztronómiai fesztivál a községünk különleges ételeit mutatja be a látogatók számára zenével, tánccal, színdarabokkal társítva. A rendezvény középpontjában a messze földön híres varsányi túros lepény áll.

A Szent Mihály Napi Palóc Búcsú alkalmával a falu lakossága megünnepli a templom védőszentjét és fogadjuk az ideérkező családtagjainkat, barátainkat, vendégeinket. A Búcsú kíséző rendezvényein hagyományörző csoportok lépnek fel, amelyek az ünnep népi gyökereit mutatják be népdalok és néptáncok kíséretében. A település egyik legrégebbi rendezvénye, amely évtizedek óta vonzza a látogatókat.

M. L.-né K. M.: *Hogyan összegeznéd a település kilátásait, jövőjét?*

K. J.: Az önkormányzat az önfenntartást szeretné elérni, e felé haladunk ugyan, de még jó pár év áll előttünk. Ugyanakkor az nagy előny, hogy az itt élő családok nagy része önfenntartó: sok családi gazdaság van, sokan művelik a földet, sőt, néhány vállalkozás több száz hektárt művel. Így bízom benne, hogy ez a falu hosszú távon életképes lesz és megmarad.

Hiszem, hogy csak összefogással, megértéssel, egymásra való odafigyeléssel lehet eredményeket elérni. Van egy mondás, mely így szól: „Tiszteld az utakat, mert elvezetnek oda, ahova menni szeretnél”. Ez a gondolat akár egy mottó is lehetne számunkra, hiszen az az út, melyen nap mint nap járunk, jobb gazdasági és életkörülmények felé is viheti az itt lakókat.

KANYÓ JUDIT könyvtáros, tourinformátor, falusi vendéglátó minősítő, szaktanácsadó, turizmus szakértő diplomákkal rendelkezik. Több sikeres hazai és nemzetközi pályázat megírásában és lebonyolításában vett részt. Nevéhez fűződik a Nógrád megyei Tourinform irodahálózat létrehozása és működtetése, turisztikai kiadványok szerkesztése. Jelentős szerepet vállalt a Szécsényi Civil Kerekasztal létrehozásában és működtetésében. Számos kistérségi és megyei –turizmushoz, civil szervezetekhez kapcsolódó- képzést szervezett, segítette a foglalkoztatás megvalósítását civil szervezetekben. Varsány község polgármestere 2010-től.

MÁTÉ LÁSZLÓNÉ KASZÁS MÁRIA tanár, népművelő, informatikus könyvtáros, könyvtárostanárra. A Nemzeti Művelődési Intézet Nógrád Megyei Irodájának vezetője, a Nógrád Megyei Népművelők Egyesületének vezetőségi tagja, a Magyar Népművelők Egyesülete emlékplakettjének birtokosa.